

LITERATOUR

Thijs van Nimwegen

- INTERVIEW -

Wat vind je het leukste genre om te vertalen?

Ik vertaal voornamelijk literaire romans, een breed genre, maar het sluit wel dingen uit: ik heb bijvoorbeeld nog nooit een detective of avonturenroman vertaald. Daarbinnen houd ik vooral van het vertalen van dialoog, omdat dat zowel makkelijker als moeilijker is; makkelijker omdat de zinnen meestal minder ingewikkeld zijn, moeilijker omdat het erg lastig is toon en register te behouden en het toch authentiek Nederlands te laten klinken.

Wat vind jij de grootste uitdagingen bij het vertalen van een roman?

Niet te vaak terugvallen op vaste oplossingen en 'trucjes'. Wat bij de ene auteur past, staat raar bij de andere. Ik werk nu bijna vijftien jaar als vertaler en dan moet je oppassen voor de neiging dingen altijd hetzelfde te doen, omdat ze eerder zo goed werkten.

Hoe zorg je dat de toon en stijl van het origineel behouden blijft?

Door fragmenten hardop voor te lezen, zowel in het origineel als in vertaling, en te zien of het 'klopt'. Dat werkt vooral goed bij co-vertalingen – die ik het meeste doe. Verder: nalezen, nakijken, terugzoeken, kritisch blijven, niet te gauw tevreden zijn.

Heb je tijdens het vertalen wel eens contact met de auteur?

Het komt voor, maar niet vaak. Alleen als ik er echt helemaal niet uitkom zonder uitleg van de auteur, dat is misschien één of twee keer gebeurd. Ik heb een aantal auteurs die ik heb vertaald wel ontmoet; soms formeel en kortstondig, even de hand schudden, maar ik heb ook wel eens een hele avond met een schrijver in een café gezeten.

Moet je zelf veel onderzoek doen tijdens het vertalen? Heb je misschien een leuk voorbeeld?

Zeker, al is dat sinds het internet bestaat een stuk eenvoudiger geworden. Ik ben terwijl ik dit schrijf bezig met een Australisch boek, en dan ontdek je dat er enorm veel 'slang' is waarvan je nog nooit hebt gehoord, maar gelukkig ook veel sites die juist daaraan gewijd zijn. Ander voorbeeld: ik heb een boek vertaald dat helemaal in een beroemd hotel in Moskou speelt, en heb dat hotel ook bezocht – maar helaas pas ná het vertalen (het bleek gelukkig wel te kloppen allemaal).

Welk boek had je graag willen vertalen of staat nog op je verlanglijstje?

Ik ben erg jaloers op de vertalers van David Mitchell en Michel Faber (die overigens uitstekende vertalingen hebben geleverd). Ik zou ook graag eens een klassieker herversen, het meeste werk van George Orwell, bijvoorbeeld.

Lees je zelf graag boeken in de originele taal of liever in vertaling?

Ik moet toegeven dat ik de meeste Engelstalige boeken in het origineel lees. Wanneer ik de vertaling lees, doe ik dat meestal juist ter vergelijking en omdat het op zichzelf al iets toevoegt. Wanneer ik een boek eerst in vertaling lees, zit ik voortdurend te gissen wat er in het origineel stond, of denk ik 'dat zou ik toch anders hebben gedaan'; beroepsdeformatie.

LITERATOUR

Hoe was jij op school als leerling? Was je zelf vroeger een lezer en/of schrijver?

Op de basisschool zat ik meestal stiekem een boek te lezen, onder mijn tafeltje. Op de middelbare school was ik, voorspelbaar, goed in talen en geschiedenis, erg slecht in wiskunde en exacte vakken. En ik hoorde bij het groepje outcasts dat de schoolkrant in leven hield, die schreef ik voor minstens een derde vol.

Wat is de fijnste plek om een boek te lezen?

's Nachts op mijn balkon of ergens anders buiten (als het niet te koud is).

Hoe sta jij tegenover het gebruik van AI bij vertaalwerk? Vriend of vijand?

Noodgedwongen vriend. Ik weet er verder weinig van, durf ook niet te zeggen wanneer AI een serieuze concurrent voor literair vertalers zal worden; voor technische, medische en anderszins gespecialiseerde vertalers zal dat, vrees ik, sneller gaan.

Wie of wat wakkerde jouw leeshonger aan?

Mijn ouders en de openbare bibliotheek aan de Stadhuisbrug in Utrecht. Daar haalde ik iedere week het maximale aantal boeken, en las ze nog uit ook. Vooral Jules Verne en andere klassiekers.

Waarover ga jij tijdens een schoolbezoek graag met jongeren in gesprek?

Waarom vertalen ('iedereen kan toch Engels lezen'), hoe vertalen werkt, en waarom eigenlijk lezen in het algemeen.

Welk advies zou je jongeren willen geven die later zelf graag willen vertalen?

De AI-bedreiging even daargelaten: doe het, maar let erop dat je het echt erg graag doet. Er wordt vaak gezegd dat het het leukste vak van de wereld is (is ook zo), maar er is veel concurrentie, veel onzekerheid, pieken en dalen en soms stress, en rijk wordt je er sowieso niet van.

LITERATOUR

Thijs van Nimwegen

– LEESFRAGMENT –

Het leesfragment van Thijs van Nimwegen is tweeledig. Beide fragmenten komen uit *De feminist*. Het ene is de vertaling van de hand van Thijs van Nimwegen, het andere de oorspronkelijke Engelse tekst.

The feminist. Reprinted by permission of HarperCollins Publishers Ltd
© (Tony Tulathimutte) (2025)

DE FEMINIST

Als je hem vraagt waar hij op school heeft gezeten, schept hij graag op dat hij toevallig wél naar een meisjesschool is gegaan. Dat is een beetje waar – hij was een van de vijf jongens op een progressieve privéschool die net voor hij er begon op gemengd onderwijs was overgegaan. Mensen zeggen dan altijd: ‘Oelala, bofkont! Jij had het zeker voor het uitkiezen.’ En daar ergert hij zich aan, want het impliceert dat vrouwen hem alleen zouden daten als ze weinig andere opties hadden, en ook omdat hij op de middelbare school nooit met iemand gedatet heeft. (In de vijfde was een meisje uit de derde verliefd op hem geweest, maar hij had haar voluptueuze lichaams-type niet aantrekkelijk gevonden, dus vond hij het gerechtvaardigd dat hij haar afwees, net zoals hijzelf vele malen was afgewezen.)

Niettemin zaten dankzij die school de feministische waarden bij hem ingebakken, of misschien niet die waarden zelf, maar de wáárde van die feministische waarden. Het was cool geweest, of in ieder geval normaal, om jezelf als asexueel te identificeren. En al was hij dat niet, het leek hem een beter label dan ‘maagd’. Zijn vrienden, vooral vrouwelijke vrienden, zeiden dat hij voor een jongen verfrissend attent en betrouwbaar was. Ondertussen leerde hij dankbaar dat *female* het beste als bijvoeglijk naamwoord kan worden gebruikt, dat seksisme ook mannen raakt – zij het uiteraard niet half zo erg als vrouwen – en dat bepaalde mannen doen alsof ze feminist zijn om vrouwen in bed te krijgen. Toen hij zijn diploma haalde,

vond hij het wel een beetje lullig dat hij nog nooit iemand gezoend had. Maar iedereen wist dat het échte daten pas in je studententijd begon, en op de universiteit wist niemand wat zijn score was.

Maar eenmaal student stuit hij op een merkwaardig flirtsysteem dat draait om codes en gedrag, verhuld en vermomd, voor hem even onzichtbaar als ultraviolette straling. Op de middelbare school heeft hij geleerd over lichaamspositiviteit, gendernormen en dat schoonheid een cultureel construct is, dus dacht hij dat volwassenen niet alleen maar met het uiterlijk bezig zouden zijn. Dat blijkt niet te kloppen, zelfs niet onder zijn nieuwe vrouwelijke vrienden, die klagen dat mannen zo oppervlakkig zijn. Hij wordt er ongemakkelijk van en beseft dat hij gemeten naar de gebruikelijke standaarden – lengte, gewicht, greepkracht, wat dan ook – geen kans maakt. Hoe kan iemand hem nou ooit aantrekkelijk vinden, met zijn smalle schouders?

De vrouwen met wie hij probeert te daten bieden hem in plaats daarvan vriendschap, dus alweer zijn zijn meeste vrienden vrouwen. Dat is prima: dat mogen zij bepalen, en trouwens, heel wat relaties beginnen platonisch, zeker voor mannen met smalle schouders. Maar al gauw duikt er een patroon op. De eerste keer, wanneer hij de kamer van zijn vriend uit loopt, verrast hij zichzelf door te zeggen: Hé, het is misschien heel erg *random*, en ze moet gewoon nee zeggen, hoor, maar hij vindt haar aantrekkelijk, dus wil ze misschien een keer op een date, zeg maar, een échte date? En dat op nonchalante, normale toon. En ze zegt 'O' en begint te ratelen: ze had geen idéé dat hij er zo over dacht, en ze wil het mooie dat ze nu hebben niet verpesten door er een dingetje van te maken, ze vindt het beter als ze alleen maar... en meteen verzekert hij haar dat dat helemaal klopt, echt helemaal, hij weet dat vriendschap niet minder is, sorry dat hij zo vaag deed. Jech!

Ja toch? antwoordt ze, daten in je studententijd is echt totaal overschat en betekenisloos, en ze weet zéker dat hij iemand gaat

vinden die hem verdient, want hij is geweldig, echt geweldig, zo attent, zó slim, totaal niet als die corpballen met scheve petjes, maar dat weet hij natuurlijk zelf ook, en zij kan dat écht waarderen. Dan bedankt hij haar dat ze zo eerlijk is, want daaruit blijkt dat ze hem respecteert, en ze moet zich vooral geen zorgen om hem maken, hij snapt het best.

Hij snapt het inderdaad. Hij gaat er een beetje aan kapot, maar hij weet dat zijn afwijzer alleen maar probeerde hem niet te kwetsen, want mannen reageren vaak slecht op 'harde afwijzing'. Dus laat hij zijn waardering blijken voor haar medeleven en uit ook het zijne, tot ze ervan overtuigd is dat het wel goed met hem komt. 'Grr, alweer gefriendzoned!' zegt hij en schudt zijn vuist naar het plafond, en samen lachen ze, en ze omhelst hem, en bij zonsopgang loopt hij terug naar zijn studentenkamer.

Hij gaat in bed liggen en zucht. Hij weet zeker dat hij alles met respect heeft afgehandeld, maar de lof van het meisje herinnert hem er enkel aan dat geen van zijn klaarblijkelijk goede eigenschappen hem voldoende aantrekkelijk maakt om hem zelfs maar een kans te geven, en daardoor lijken ze hem waardeloos. Hij vermoedt verder dat haar gevele wat... overdreven was, een beetje... neerbuigend? Als ze, zeg maar, vindt dat vriendschap niet minder is, dan zou ze niet gezegd hebben dat ze 'alleen maar' vrienden wilde blijven. Probeerde ze eenvoudigweg van haar schuld af te komen door hem te overtuigen dat hij zichzelf moest afwijzen? Hij begint langzaam te koken om de al te bekende eenzijdigheid van de situatie: voor de zoveelste keer moet hij degene zijn die accepteert, vergeeft, tolereert, doet alsof hij niet gekwetst is, doet alsof hij niet meer hoopt – al die uitputtende emotionele arbeid om zijn waardigheid te behouden en haar schuldgevoel te temperen, en ook omdat hij zijn kansen om met haar in de toekomst te daten niet wil verpesten, want ze kan uiteraard van gedachten veranderen, dat recht heeft ze.

Niettemin respecteert hij haar besluit. Hij komt zijn bed uit, want hij voelt de behoefte iets van zich te laten horen, te laten blijken hoe hij erin staat, dus stelt hij een lange, evaluerende e-mail op, waarin hij alles van het begin af aan reconstrueert, haar verzekert dat hij weet dat niemand schuld heeft als er geen aantrekking is, en dat hij – mocht dat niet duidelijk zijn – inderdaad interesse heeft in haar, maar hij is niet zo'n nepfeminist die iedere vrouw die hij niet kan neuken verwerpt, sorry dus als dit allemaal totaal oncharmant en vermoeiend is, hij wil zeker niet dat zijn ongemak haar probleem wordt, hij wil gewoon dat alles helder is. Hij klikt op 'Verzenden'.

Een uur later stuurt hij een tweede e-mail: puur uit nieuwsgierigheid, zou ze hem iets meer kunnen vertellen over waarom ze hem heeft afgewezen? Dat zou hem enorm helpen. Is het vanwege zijn smalle schouders? Geeft dat bij haar de doorslag? Want daar kan hij niets aan doen, zoals ze weet. Of is het iets bepaalds dat hij heeft gedaan of gezegd, want als dat zo is, dan kunnen ze het erover hebben, die miscommunicatie ophelderen. Hoe dan ook, met hem komt het wel goed, hij hoopt dat met haar alles chill is, en mocht ze ooit van gedachten veranderen, dan weet ze hem te vinden!

Gezien zijn geweldige poging tot kwetsbaarheid beschouwt hij het als onterecht, onbelééfd zelfs, als er na een hele dag nog geen antwoord is gekomen. Bang dat er misschien helemaal geen reactie komt schrijft hij een derde e-mail, waarin hij duidelijk maakt dat ze uiteraard niet verplicht is te antwoorden, maar mocht ze dat wel willen doen, dan zou hij erg graag horen wat ze ervan denkt. Hij is enigszins geërgerd als ze opnieuw niet terugmailt, al is hij blij dat hij haar die mogelijkheid heeft geboden. Alles is in ieder geval uitgesproken.

Precies dit scenario speelt zich nog eens vier of vijf keer af, met verschillende vrouwen. Later, als hij die incidenten op luchthartige toon aan zijn andere vrouwelijke vrienden vertelt, verzekeren ze

hem dat hij interessant is, slim, attent, er knap uitziet (al zeggen ze nooit 'lekker'). Ze zeggen dat er niets mis is met hem. 'Zo bizar dat jij single bent,' zeggen ze; met hun optimisme proberen ze hem gerust te stellen, alsof ze dankzij hun romantische ervaringen alles afweten van zijn gebrek daaraan. Maar ze hebben geen ervaring met 'geen ervaring hebben'. Hij vermoedt dat zelfs slechte relaties beter zijn dan helemaal geen, want die bereiden je voor op toekomstige relaties, en liefdesverdriet is romantisch en eervol, terwijl je van afwijzing alleen maar een loser wordt. Misbruik daargelaten zou zijn toestand voor hen het allerergste zijn.

Hoe dan ook wil hij geen medelijden; hij wil daar geen behoefte aan hebben. Al zijn vrouwelijke vrienden hebben hem al een keer afgewezen, zij het niet altijd met zoveel woorden: vaker gebeurt het dat hij, wanneer ze samen in het openbaar zijn, door iemand voor een vriendje wordt aangezien, wat bij hem zorgt voor een hemelsblauw geluismoment, tot zijn vrouwelijke vriend lacht, 'Pfff' doet en zegt: 'O mijn god, ha, nee joh, dat zou, zeg maar, incest zijn!' Maar die beledigingen incasseert hij nobel, en later troost hij zich door te masturberen bij het idee van incestueuze seks met hen. Soms hint hij er bij zijn vrouwelijke vrienden op dat ze hem aan hun vriendinnen moeten koppelen, maar om de een of andere reden doen ze daar nooit iets mee.

Hij besluit dat er andere manieren moeten bestaan om op te vallen en aantrekkelijk te zijn. Hij werkt aan zijn academische prestaties binnen zijn master Gender Studies, want hij vermoedt dat status en intellect zijn aantrekkelijkheid zullen verhogen. Maar net als op de middelbare school wordt hij niet opgemerkt, al is het aantal mannen dat zijn opleiding volgt gering, en daarbuiten krijgen de rijke, knappe, breedgeschouderde jongens nog altijd alle aandacht.

Maar aan de andere kant: de vreselijke en de lelijke jongens krijgen óók aandacht! Zijn vrouwelijke vrienden daten voortdurend met klungelige types met putjes in hun gezicht en slechte hygiëne,

THE FEMINIST

If you ask him where he went to high school, he likes to boast that, actually, he went to an all-girls school. Which is sort of true—he was one of five males at a progressive private school that had gone co-ed just before he'd enrolled. People always reply: *Ooh la la, lucky guy! You must've had your pick.* Which irritates him, because it implies that women would only date him if they had few other options, and also because he hadn't dated anyone in high school. (In junior year a freshman girl had a crush on him, but he wasn't attracted to her curvaceous body type, so he felt justified in rejecting her, as he'd been rejected many times himself.)

Still, the school ingrained in him, if not feminist values per se, the *value* of feminist values. It had been cool, or at least normal, to identify as asexual. And though he didn't, he figured it was a better label than "virgin." His friends, mostly female, told him he was refreshingly attentive and trustworthy for a boy. Meanwhile he was grateful to learn that *female* is best used as an adjective, that sexism harms men too—though obviously nowhere near the extent it harms women—and that certain men pretend to be feminists just to get laid. When he graduated, he felt slightly sheepish about never having even kissed anyone. Everyone knew, though, that real dating started in college, where nobody would be aware of his track record.

But in college, he encounters the alien system of codes and manners that govern flirting, conveyed in subtextual cues no more perceptible to him than ultraviolet radiation. Learning in high school about body positivity and gender norms and the cultural construction of beauty had led him to believe that adults aren't obsessed with looks. This turns out to be untrue, even among his new female friends, who complain about how shallow men are. Now that he's self-conscious, he realizes he can't compete along conventional standards of height, weight, grip strength, whatever. How can he hope to attract anyone with his narrow shoulders?

The women he tries to date offer him friendship instead, so once again, most of his friends are women. This is fine: it's their prerogative, and anyway, lots of relationships begin platonically—especially for guys with narrow shoulders. But soon a pattern emerges. The first time, as he is leaving his friend's dorm room, he surprises himself by saying: Hey, this might be super random, and she can totally say no, but he's attracted to her, so did she want to go on a "date" date, sometime? In a casual and normal voice. And she says, "Oh," and filibusters—she had *no idea* he felt that way, and she doesn't want to risk spoiling the good thing they have by making it a *thing*, she thinks it'll be best if they just stay . . . and he rushes to assure her that it's valid, no, totally valid, he knows friendship isn't a downgrade, sorry for being weird. Ugh!

Right? she replies, dating's so overrated and meaningless in college anyway, and she knows that *he* knows he'll find someone who deserves him, because he's great, really great, so thoughtful, *so* smart, not like these SAE sideways-hat-wearing dudebros, of course he must already know that, and she really appreciates it. Then he thanks her for being honest, because it proves she respects him, and don't worry about him, he gets it.

He does get it. It sort of kills him, but he knows his rejector was only trying to spare his feelings, since men often react badly to “hard rejection.” So he validates her condolences and communicates them back until she’s convinced he’ll be fine. “Grrr, friend-zoned again!” he says, shaking his fists toward the ceiling, and they laugh together, and hug, and he walks back to his dorm at sunrise.

He gets into bed and sighs. While he’s confident he handled everything respectfully, the girl’s praise only reminds him that none of his ostensibly good qualities are attractive enough to even warrant him a chance, which makes them seem worthless. He also suspects her flattery was . . . exaggerated, and a bit . . . patronizing? Like, if she didn’t think friendship was a downgrade, she wouldn’t have said she “just” wanted to stay friends. By persuading him to reject himself, was she simply offloading her guilt? He stewes at the one-sided familiarity of the situation: once again, *he’s* got to be the one who accepts, forgives, tolerates, pretends not to be wounded, pretends he has stopped hoping—all this sapping emotional labor to preserve his dignity and assuage her guilt, and also because he doesn’t want to spoil his chances of dating her in the future, since it’s her prerogative, after all, to change her mind.

Still, he respects her decision. He gets out of bed, feeling compelled to check in and let her know where he stands, so he composes a long postmortem email, reconstructing everything that happened from the beginning, assuring her that he knew nobody was to blame for a lack of attraction, and that if it isn’t clear, yes, he *is* interested in her, but he’s not one of those fake-feminist guys who snubs any woman he can’t fuck, so, sorry if this is *completely* graceless and exhausting, by no means is he

making his embarrassment her problem, he just wants to get everything out in the open. He hits send.

An hour later he sends a second email: Just out of curiosity, could she say a little about *why* she rejected him? It'd be really helpful for him. Is it because he's narrow-shouldered? Is that a dealbreaker for her? Because he can't help that, as she knows. Or is it a specific thing he did or said, because if so, they could discuss that, clear up any miscommunication. Anyway, he'll be fine, hopes everything's cool—and if she ever changes her mind, he'll be around!

Considering his tremendous effort to be vulnerable, it seems unfair, *rude* even, when a day passes with no reply. Fearing that he might not receive one at all, he writes a third email clarifying that she's by no means obliged to reply, though if she wants to, he'd love hearing her thoughts. He is somewhat annoyed when she again doesn't reply, though he's glad to have given her that option. At least nothing's been left unsaid.

This exact scenario happens four or five more times, with different women. Later, when he relates these incidents, lightheartedly, to his other female friends, they assure him he's interesting, smart, thoughtful, good-looking (though they never say *hot*). They say nothing's wrong with him. "It's so bizarre that you're single," they say, trying to mollify him with optimism, as if their romantic experience has made them experts in his lack of it. But they have no experience of *having no experience*. He figures that even bad relationships are better than none, since they prepare you for future relationships, and heartbreak is romantic and dignified, whereas rejection only makes you a loser. Short of abuse, their worst case would be to be in *his* position.

Anyway, he doesn't want pity; he wants not to need it. All of his female friends have rejected him before, though not always explicitly: more often, when he's out with them in public, someone will mistake him for a boyfriend, which gives him a sky-blue moment of joy before his female friend laughs, blows a raspberry, and says, "Oh my god, ha, no way, that'd be like *incest*!" But he takes these insults nobly, and later consoles himself by masturbating to the idea of having incestuous sex with them. Sometimes he drops hints to his friends to set him up with their friends, but for some reason they never follow through.

He decides there must be other ways to stand out and be attractive. He cultivates academic achievement in his Gender Studies major, surmising that status and intellect will enhance his appeal. But, just like in high school, he finds himself overlooked even with the paucity of men in his major, and outside of it, the rich, handsome, and broad-shouldered guys still get all the attention.

Then again, so do the terrible and ugly ones! His female friends keep dating these guys with cratered skin, awkward manners, poor hygiene; talentless schlubs identified by their hobbies and tastes; philandering worms; controlling, abusive dirtbags. Even his gay first-year roommate had a girlfriend back in high school, before he'd come out. And yeah, maybe these guys all deserved love—but surely no more than him? At a house party, one friend talks about going home with a guy the night before who said all he wanted was to sleep beside her, then around 1 a.m. she awoke to him grunting as he ejaculated on her leg. When she cussed him out, he claimed he was "overcome by raw animal passion" and "couldn't help it," and she